

ATSKAITE

par LZA HSZN darbu no 2021. gada jūlija līdz 2021. gada decembrim

Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļa (HSZN) apvieno 24 dažādu nozaru zinātniekus. 2021. gada decembra beigās nodaļa apvieno 153 LZA locekli, t.sk. 42 īstenos locekļus, 46 goda locekļus, 30 ārzemju locekļus un 35 korespondētājlocekļus. Nodaļai ir piederīgi 32 goda doktori.

29.jūlijā tika atvērta LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas (HSZN) organizētā mākslinieces Ingrīdas Ivanes izstāde "Augšup-lejup". Izstāde bija apskatāma Lza 2. stāva izstāžu zālē līdz 2021. gada 6.augustam.

29. jūlijā Valsts prezidents Egils Levits piešķīra Cildinājuma rakstu mākslas vēsturniekam un gleznotājam, LZA HSZN nodaļas goda loceklim Imantam Lancmanim, godinot Rundāles pils atjaunotāju 80 gadu jubilejā.

19. augustā Rīgas pilī Valsts prezidents pasniedza augstākos Latvijas valsts apbalvojumus HSZN locekļiem -Liepājas Universitātes rektorei, profesorei, Liepājas Universitātes Kurzemes humanitārā institūta vadošajai pētniecei, akadēmiķei, valsts emeritētajai zinātniecei, *Dr. habil. philol.* Dacei Markus "Par mūža darbu un nozīmīgo veikumu augstākajā izglītībā un zinātnē, latviešu valodas kopšanā un stiprināšanā" un vēsturniekam, arheologam, bijušajam Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta direktoram, LZA HSZN priekšsēdētājam, akadēmiķim, *Dr. hist.* Guntim Zemītim "Par īpašiem nopelniem Latvijas neatkarības atjaunošanas periodā un ilggadējo darbu arheoloģijā, Latvijas vēstures un arheoloģijas izpētē".

20. augustā HSZN priekšsēdētājs Guntis Zemītis festivāla "Lampa" ietvaros vadīja sarunu "Vēstures romāns un vēstures mācīšanās".

20. augustā Valsts prezidents pasniedza Triju zvaigžņu ordeni vēsturniekam, Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta pētniekam, Latvijas Zinātņu akadēmijas

goda doktoram, Dr. hist. Kārlim Kangerim "Par mūža ieguldījumu Latvijas valsts vēstures pētniecībā un skaidrošanā sabiedrībai".

2. septembrī atklāta izstāde "Pseidozinātniskā konference", kurā tika piedāvāti 10 pseidozinātnēm veltīti mākslas darbi. Konferencē ar saviem "referātiem" pseidozinātnē uzstājas māksliniece Baiba Baiba tandēmā ar Annu Malicku, Katrīna Neiburga un Estere Grāvere, Krišs Salmanis kopā ar GolfClayderman, Ivars Grāvlejs un Jānis Šneiders, savukārt Miķeļa Fišera pseidozinātnisko teoriju interpretēja māksliniece Kerija Arne.

4. septembrī, Turaidas muzejrezervātā notika sarunas/diskusija par vēsturi "Latviešu nācija. No tautas uz nāciju". Sarunās piedalījās pētnieki no Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta un Vēstures un filozofijas fakultātes, Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Turaidas muzejrezervāta – Gvido Straube, Mārtiņš Mintauris, Aija Priedīte – Kleinhofa, Vija Daukšte, Vija Stikāne. Diskusiju vadīja HSZN priekšsēdētājs Guntis Zemītis.

Sarunas Turaidas muzejrezervātā turpināja jau šajā gadā uzsāktās diskusijas, ko organizēja LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļa "Latvieši – politiskā vai kultūras nācija?" – par vēsturi, kultūras traumām un to dziedēšanu.

23. septembrī notika HSZN tiešsaistes sēde, kurā ar saviem ziņojumiem uzstājās trīs LZA korespondētājlocekļu kandidātes: *Dr. philol.* Eva Eglāja-Kristsons, *Dr. paed.* Zanda Rubene, *Dr. iur.* Sanita Osipova. Savās prezentācijās kandidātes ziņoja par sevi un savu zinātnisko darbību. Ar klātesošo nodaļas locekļu balsu vairākumu visas trīs kandidātes tika izvirzītas par LZA korespondētājlocekļu kandidātēm turpmākajām balsošanas kārtām.

26. septembrī HSZN priekšsēdētājs Guntis Zemītis LTV raidījumam "4. studija" ziņoja par Saules kaujas atrašanās vietu.

8. oktobrī Rīgas pilī Valsts prezidents Egils Levits pasniedza Cildinājuma rakstus dzejniekam, LZA goda loceklim Knutam Skujeniekam, juristam un politologam, LZA

īstenajam loceklim Tālavam Jundzim, filozofei un profesorei, LZA īstenajai loceklei Maijai Kūlei un mākslas vēsturniekam un gleznotājam, LZA goda loceklim Imantam Lancmanim. Cildinājuma raksts piešķirts arī komponistam LZA goda loceklim Mārtiņam Braunam, kuram Valsts prezidenta apbalvojums tika nogādāts personīgi.

9. oktobrī Turaidas muzejrezervātā notika diskusija “Latvijas valstiskuma starptautiskā dimensija. 100 gadi kopš atzīšanas *de iure* un uzņemšanas Tautu Savienībā.”

Sarunās par šo abu notikumu vēsturisko kontekstu un sekām piedalījās Austrumeiropas politikas pētniecības centra vadošais pētnieks, *Dr. hist.* Ainārs Lerhis, neatkarīgais pētnieks, *Dr. hist.* Gints Apals, Latvijas Nacionālā arhīva vadošais pētnieks, *Dr. hist.* Jānis Šiliņš un Turaidas muzejrezervāta galvenais speciālists, *Dr. hist.* Edgars Ceske. Diskusiju vadīja LZA HSZN priekšsēdētājs, *Dr. hist.* Guntis Zemītis.

11. oktobrī tika atklāta HSZN organizētā LZA goda locekļa, kinorežisora Jāņa Streiča gleznu izstāde "Gadījumi"/ "...Katrs gadījums ir kāda procesa liecība". Izstāde ir pieejama apmeklētājiem līdz 30. decembrim.

28. oktobrī notika HSZN sēde, kurā ar prezentācijām uzstājās LZA korespondētājlocekles kandidāte *Dr. philol.* Ilze Auziņa ar ziņojumu “Digitālie latviešu valodas resursi un to izmantojums valodas tehnoloģiju izstrādē” un LZA īstenā locekļa kandidāts *Dr. habil. hist.* Andrejs Vasks ar ziņojumu “Daugavas lejtece bronzas un senākajā dzelzs laikmetā”. Ar nodaļas locekļu balsu vairākumu abi kandidāti tika izvirzīti tālākajām balsošanas kārtām.

30. novembrī Valsts prezidenta kancelejā notika starptautiskās zinātniskās konferences, ko organizē LZA sadarbībā ar Valsts prezidenta kanceleju. Sēdē piedalījās Guntis Zemītis.

10. decembrī LNB “Ziedoņa zālē” notika LZA un LNB organizētie Otrie Jāņa Stradiņa akadēmiskie lasījumi “Jānis Stradiņš Latvijas Zinātņu akadēmijā, zinātnē un

dzīvē”. Ojārs Spārītis nolasīja referātu “Jāņa Stradiņa mantojuma smagums”, Guntis Zemītis “Jāņa Stradiņa vēstures pētījumu fenomens”

14. decembrī Latvijas Zinātņu akadēmijas svinīgajā pasākumā tika pasniegti diplomu 2021. gadā ievēlētajiem jaunaigiem akadēmijas locekļiem. Diplomus saņēma LZA HSZN korespondētājlocekles Ilze Auziņa un Sanita Osipova. LZA HSZN īstenā locekļa Andreja Vaska diploms nodots viņa pārstāvim.

LZA HSZN īstenā locekle, profesore Dace Markus saņēma 2020. gadā piešķirto LZA Senāta Atzinības rakstu par sabiedriski nozīmīgu un akadēmiski augstvērtīgu darbu valodniecībā un pedagogijā. LZA HSZN korespondētājlocekle, profesore Sanita Osipova saņēma diplomu un medaļu par 2021. gada 19. janvārī piešķirto Arveda Švābes vārdbalvu par rakstu krājumu "Nācija, valoda, tiesiska valsts: ceļā uz rītdienu".

21. decembrī notika HSZN padomes sēde, kurā padomes locekļi ar nodaļas priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieci pieņēma lēmumu par no 17 HSZN piekritīgajiem pieteikumiem ikgadējam konkursam “Nozīmīgākie zinātnes sasniegumi Latvijā 2021. gadā” virzāmajiem darbiem tālākajam LZA Prezidija balsojumam.

22. decembrī notika trīs HSZN organizētās vārdbalvu komisiju sēdes.

Tālivalža Vilciņa vārdbalvas socioloģijā komisijas sēde, kurā komisijas locekļi lēma par balvas piešķiršanu vienam no pretendentiem:

1) *Dr. sc.soc.* Ineta Mieriņa - LU Filozofijas un socioloģijas institūta vadošā pētnieka - par grāmatu "The Emigrant Communities of Latvia. National Identity, Transnational Belonging, and Diaspora Politics". Izvirza LU Filozofijas un socioloģijas institūta zinātniskā padome.

2) *Dr.sc.soc.* Miķelis Grīviņš - Zinātniskā institūta Baltic Studies Centre pētnieks - par nozīmīgiem starptautiskiem pētījumiem un publikācijām savvaļas produktu sagādes ķēžu izpētē. Izvirza Zinātniskā institūta Baltic Studies Centre Zinātniskā padome.

Ar komisijas locekļu balsu vairākumu tika lemts balvu piešķirt Inetai Mieriņai.

Dītriha Andreja Lēbera balvas tiesību zinātnēs vai politikas zinātnē komisijas locekļi nolēma balvu piešķirt *Dr. iur.* Jānim Plepam - LU Juridiskās fakultātes prodekānam

starptautiskās sadarbības jautājumos, Valsts prezidenta padomniekam tiesību politikas jautājumos par darbu kopu "Valsts nepārtrauktības (kontinuitātes) doktrīnas piemērošana: Satversmes spēkā esamība un Latvijas valsts rīcībspēja okupācijas laikā".

Kārļa Ulmaņa balvas tautsaimniecībā komisijas locekļi ar balsu vairākumu nolēma balvu piešķirt LZA korespondētājloceklim *Dr. oec. Arnim Sauka* - Rīgas Ekonomikas augstskolas ilgtspējīga biznesa centra direktoram par pētījumu "Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009-2020.gadā".

22. decembrī HSZN priekšsēdētājs LZA Prezidijam prezentēja HSZN prezentāciju un ziņoja par izvirzītajiem darbiem LZA ikgadējam konkursam "Nozīmīgākie zinātnes sasniegumi Latvijā 2021. gadā". Uz LZA nozīmīgākajiem zinātnes sasniegumiem Latvijā 2021. gadā izvirzīti trīs darbi:

1. A. Vasks, G. Zariņa. Latvijas arheoloģijas rokasgrāmata. Rīga, Zinātne, 2021, 677 lpp., ISBN 978-9934-599-08-8. Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūts.

2. Māris Kūlis. Finis veritatis? Par patiesību un meliem. Rīga, LU Akadēmiskais apgāds, 2021, 432 lpp., LU Filozofijas un socioloģijas institūts.

3. Dr.hist. Gustavs Strenga, Dr.hist. Andris Levāns, Mg. Laura Kreigere-Liepiņa, Mg.theol. Reinis Norkārklis, Mg. Renāte Berga. "Catalogue of the Riga Jesuit College Book Collection (1583–1621): history and reconstruction of the collection = Rīgas jezuītu kolēģijas grāmatu krājuma (1583–1621) katalogs: krājuma vēsture un rekonstrukcija", Rīga, Latvijas Nacionālā bibliotēka, 2021, 622 lpp.

Uz LZA Atzinības rakstiem izvirzīti trīs darbi:

1. Andra Kalnača, Ilze Lokmane. Latvian Grammar. Rīga, University of Latvia Press, 2021, pp. 560. DOI: <https://doi.org/10.22364/latgram.2021>, LU Humanitāro zinātņu fakultāte.

2. Agnese Dubova (projekta vadītāja), autoru kolektīvs. Monogrāfija "Zinātnes valoda: stils, teksts, konteksts". Rīga, Zinātne, 2021, 280 lpp., ISBN 978-9934-599-11-8, digitālā datu bāze un mobilā lietotne "Zinātnes valoda", 2020: <https://www.zinatnesvaloda.lv/>.

3. Inna Šteinbuka (zin.red.), autoru kolektīvs. "Latvijas tautsaimniecība pandēmijas ēnā un pēckrīzes izrāviena iespējas = Latvian Economy in the Shadow of Pandemic and

Opportunities of the Post-Crisis Recovery”. Rīga, LU Akadēmiskais apgāds, 2021, 360 lpp., ISBN 978-9934-18-687-5, <https://doi.org/10.22364/ltpepii>. Latvijas Universitātes Produktivitātes zinātniskais institūts “LU domnīca LV PEAK”.